

Ds. J. Schotel (1825-1914)

DE TOLLENAARSBEDE

Leerrede naar aanleiding van Lukas 18 : 13b

VOORZANG: Psalm 143 : 2.

"Ga niet in het gericht met Uw knecht, want niemand, die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn". Dit zo even gezongen vers is voor zeer velen een onverstaanbare taal van David. Hoe is het te verstaan, dat de dichter, een mens tot God bekeerd, er tegen kon opzien, in het gericht voor God te verschijnen? vraagt men. Immers, hij was in de Messias voor de Rechter vrij verklaard, gelijk hij daarvan op andere plaatsen dikwijls bewijs geeft.

Dit geeft aanleiding dat men denkt òf dat hij daarvan de verzekering miste, òf dat hem de verzekering door aanvallen des duivels òf door de kracht des ongeloofs betwist werd, en dat dit de oorzaak geweest is, waarom hij zo tegen het gedaagd worden in de vierschaar Gods opzag en daarom afbidt: "ga niet in het gericht met Uw knecht!" Noch het een noch het andere deed hem echter deze ontboezeming slaken. Neen, hij was zich zijn verzoening met God door de Middelaar goed bewust! En noch van bestrijding des satans noch van aanvallen op zijn staat door het ongelooft kan hier sprake zijn. De reden waarom hij bidt, dat God met hem niet in het gericht moge treden, geeft hij zelf aan, "want niemand die leeft zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn". David was een vrijgesproken, door God gerechtvaardigd mens, doch hij was met zijn rechtvaardigmaking niet klaar; de gerechtvaardigden leven niet uit hun rechtvaardigmaking, maar uit het geloof, dat is uit de dadelijke geloofsgemeenschap met Christus. In Hem alleen zijn zij rechtvaardig voor God en kunnen in Zijn gericht bestaan, doch buiten die geloofsgemeenschap onmogelijk. God is een licht van heiligheid en de stralen van dat licht zijn voor de zondaar een verterend vuur. Zij zouden voor die gloed niet kunnen bestaan. David zegt: "niemand die leeft!" Hoe godzalig, hoe teder levend hij ook ware, neen, hij zou niet schuldeloos door den Rechter bevonden worden, hij zou niet rechtvaardig zijn. En dit is de reden waarom hij bidt dat de Rechter met hem niet in het gericht moge gaan.

Wanneer wij derhalve de dichter in zijn bede nagaan, dan komt hij ons voor als een man met uitnemend licht en uitnemende kennis bedeed, die niet alleen een leven kende van alle werkelijke gronden uit wettische beginselen gezuiverd, maar die, nog steeds door dat licht beschenen, de grote leemte en het gebrek bleef zien in al zijn oefeningen van geloof en heiligmaking. En daarom schuldig voor het oog der majesteit Gods, zag hij duidelijk, dat hij zonder Borg voor de Rechter in het gericht niet kon bestaan.

Zo kwam het dat hij zo ernstig bad: "ga niet in het gericht met Uw knecht".

De ware kennis van God veroorzaakt bij een kind van Adam de ware behoefte naar de Heiland. Zonder die kennis is hij ontbloot van de wetenschap wat God is en wie hij tegenover de Heere is. Gemis van die kennis was de oorzaak bij die van Laodicea, dat zij rijk en verrijkt waren en geens dings gebrek hadden; het was een geslacht dat rein was in zijn ogen, doch van zijn drek niet gewassen. 't Spreekt vanzelf dat dezulken geen behoefte kennen naar een Borg.

Derhalve is de kennis Gods ten hoogste noodzakelijk om door Christus, als de enige Middelaar, bij een heilig God en in Zijn tegenwoordigheid te kunnen bestaan.

Alleen in die Borg zijn gerechtigheid en sterkte; in Hem kan en wil God de zondaar genadig zijn.

Dit wens ik in deze ure uwe aandacht voor te stellen.

TUSSENZANG Psalm 51 : 1, 2.

Tekst: Lukas 18 : 13b :

"O God! wees mij zondaar genadig!"

Wij ontmoeten de Heiland te Jeruzalem. Hij is voor de laatste maal binnen haar veste gekomen, om aldaar door Zijn Borgtochtelijk lijden en sterven de verzoening teweeg te brengen. Bij die gelegenheid voorspelt Hij de discipelen de ondergang van stad en tempel en kondigt hun een bange en benauwde tijd aan, gelijk het voorgaande hoofdstuk ons meldt. Is het wonder, dat, waar er zulk een tijd der ellende aanstaande was, voor de discipelen een tijd van bidden aanbrak? Het gebed toch is het enige middel om in zulke tijden bij de Heere zijn sterkte te zoeken. Doch daar alle bidden geen bidden is, wil de Heiland Zijn jongeren in dit hoofdstuk leren, hoe zij moeten bidden. Dit doet Hij door twee gelijkenissen. De eerste (vers 2 tot vers 8) toont ons de ernst des gebeds in de hulpeloze weduwe tegenover de hardvochtige, onrechtvaardige rechter, terwijl de andere gelijkenis (vers 10 tot vers 14) de ootmoed aangeeft in het bidden. De laatste gelijkenis schijnt vooral gebezigd te zijn met het oog op de Farizeeën (vers 9).

De gelijkenis vangt aan met vers 10. Twee mensen gingen op in de tempel om te bidden; één van deze was een Farizeeër, een schepsel vervuld met hoogmoed en eigenwaan voor God. Hoort hem voor de Allerhoogste Majesteit zijn stoute taal eens uitspreken (vers 11, 12); het is een optellen van hetgeen hij voor de Heere meent te hebben gedaan, en dat brengt hij in rekening om daarop Zijn aanspraak op loon te gronden.

De ander was een Tollenaar. Deze stond daar met het hoofd gebukt naar de aarde; hij richtte zijn blikken nederwaarts; van verre staande, sloeg hij zich op de borst en riep uit: "o, God, wees mij zondaar genadig!" Ziedaar de bede van de tollenaar.

Komt, laat ons die wat van naderbij beschouwen en uw aandacht bepalen bij drie hoofdzaken.

Wij beschouwen deze bede daartoe:

1. als een zeer moeilijke;
2. als een zeer gemakkelijke, en
3. als een zeer profijtelijke, bede.

De Heere zelf leide mij met Zijn Geest in deze waarheid en heilige haar aan onze harten, om Zijns Naams wil. Amen.

1. Mijn eerste punt houdt in, dat de bede van de Tollenaar is een zeer moeilijke bede. Wellicht ziet ge mij met verbaasdheid aan en vraagt: deze bede een zeer moeilijke? Een kind kan haar bidden! Het is zo, mijn waarde hoorders, wanneer ge let op de weinige woorden der bede; zij bevat er slechts zes. En in dit opzicht is zij niet moeilijk uit te spreken.

Ook dan is zij niet zo moeilijk, wanneer zij wordt gebezigd bij wijze van formuliergebed. Maar ik doe de vraag: is dat bidden? Het is meer een naderen tot God met de lippen. Neen, die manier van bidden is gans niet moeilijk.

Ook dan is zij niet moeilijk, wanneer zij gebezigd wordt bij wijze van middel tot verweer. Hoe velen worden soms aangegrepen door de gedachte aan de dood, het oordeel of de eeuwige straf en daardoor zeer in angst gebracht, beginnen zij te bidden: "O God! wees mij zondaar genadig!" Doch deze noodsprong is spoedig gedaan en dit is al evenmin bidden; want zulke bidders haten wel het gevolg, maar niet de oorzaak der zonde.

Wanneer wij deze bede een zeer moeilijke noemen, is dit omdat wij het rechte bidden een werk des harten noemen, in onderscheiding van alle sleurwerk. Hierin toch moeten wij waar zijn voor de Heere. Ons bidden

moet zijn een uitstorten van ons hart; dat hart moet logeren gelijk de mond zich voor de Heere uitlaat. Beide moeten harmoniëren en zo dit niet het geval is, zijn wij voor de Heere onwaar. Al zijn wij nog zo Gereformeerd in onze uitdrukkingen en ons hart legert niet daar, waar onze voorwerpelijke beschouwing is, dan spreken wij onwaarheid voor de Heere; het is onze ligging niet! Het komt er vooral op aan, dat wij in al onze verrichtingen op godsdienstig, doch bovenal in het bidwerk met ons hart werkzaam zijn. Ons hart moet er bij zijn. En er dit in ons bidden bij te krijgen, is een zeer moeilijk, ja een onmogelijk werk aan des mensen zijde. God moet er aan te pas komen, zoals uit het volgende zal blijken.

Om met het hart de bede van de tollenaar te bidden, behoeven wij allereerst een heldere kennis van onze totaal verloren staat voor God. De bede houdt een verzoek in om genade. En wij zijn volslagen blind: "gij weet niet, dat gij zijt ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt. Zo lang dus de mens die kennis mist, blijft deze bede een zeer moeilijke, want hoe zal zo iemand om genade bidden, daar hij wegens zijn blindheid haar niet behoeft; hij zou bidden om een zaak zonder te weten waarom hij haar begeert.

Wie dan deze bede in waarheid bidden zal, moet klaar overtuigd zijn, dat zijn verloren staat van die aard is, dat hij van zijn zijde daarin nimmer enige verandering brengen kan; dat "al wies hij zich met salpeter en al nam hij veel zeeps", toch zijn ongerechtigheid voor Gods aangezicht zijn zou. Waar nu de overtuiging van hopeloosheid op enige verandering onzerzijds gemist wordt en het schepsel steeds bezig is om door zijn verdorven natuurkrachten die staat voor God te veranderen en een Evangelisch werkverbond op te richten, zal hij in waarheid kunnen bidden om genade? Neen, dat is hem onmogelijk!

Zal de tollenaarsbede naar waarheid gebeden worden, dan is er een zekere inwilliging van het recht Gods bij de bidder nodig. Hoe hartelijk viel David de Heere toe (Psalm 51 : 6) : "Opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken en rein in Uw richten?" Op dat hartelijk God toevallen belooft de Heere pardon. Ziet dit in Lev, 26 : 41b, 42a: "wanneer zij dan aan de straf hunner ongerechtigheid een welgevallen hebben, dan zal Ik gedenken aan Mijn verbond". Dit toevallen aan God is niet anders dan een oprecht erkennen, dat, als de Heere ons veroordeelt en naar de strenge eis van Zijn rechtvaardigheid handelt, ja ons verdoemt, Hij daarin gans onberispelijk handelt. Waar dit bij ons wordt gemist, waar wij nog in ons vermeend recht staan en het recht Gods niet onderworpen zijn, maar met de Joden (Rom. 10 : 3) onze eigen gerechtigheid zoeken op te richten, daar zal deze bede zeer moeilijk zijn. Hoe zouden genade en werk samen kunnen gaan? Neen, Paulus zegt: "Indien het uit genade is, dan is het werk geen werk meer".

Nog eens, zal men de tollenaarsbede waarlijk bidden, dan moet in beginsel met alle zonden gebroken zijn en een besliste keuze zijn gedaan om voor de Heere te leven. Het is waar dat er heel wat rechtzinnige mensen zijn, bij wie het schering en inslag is: "O God! wees mij zondaar genadig!" terwijl zij verborgen of openbare zonden aan de hand houden, en toch uit drang des gewetens gedurig deze bede bidden. Dat deden zij jaren lang zonder het minste resultaat. En geen wonder; want is er iets dat God meer onteert, dan dat een liefhebber van de zonde deze dierbare bede in de mond neemt? Zij wordt door hem niet naar waarheid gebeden. Men moet mij hier wel verstaan. Ik bedoel hier zulke lieden, die zich soms onder Gods kinderen scharen, doch vervreemd zijn van het geestelijk leven, in de zonden leven en steeds rijden op het stokpaardje van des tollenaars gebed, terwijl de toestand van de tollenaar hun geheel onbekend is. De vromen kunnen door de hun nog bijliggende verdorvenheid overvallen, overrompeld worden, doch tegen hun wil; feitelijk hebben zij met de zonden gebroken en vandaar de smart, die zij, daarover gevoelen. Hun past deze bede; doch eerstgenoemden gebruiken haar bij wijze van een vrijpas om de zonden te dekken. Neen, de Schrift zegt: „die zijn overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn; maar die ze belijdt en laat, die zal barmhartigheid verkrijgen". Zo er dus geen loslaten van de zonde is, is deze bede een zeer moeilijke. Eindelijk, zal deze bede waarlijk gebeden worden, daar zal men wat gespeend moeten zijn van de aarde. De wereld hangt aan het hart en haalt het met centenaarskracht naar beneden. Anselmus wandelende op de straat, zag eens een jongen die een vogel op de kruk had. Dat diertje vloog: van de kruk naar boven, doch zat aan een koordje vast. Wanneer het in de hoogte was, werd het door de jongen naar omlaag getrokken en kwam weer op de kruk. Toen Anselmus dit zag, riep hij uit: "ach Heere! ik ben gelijk aan die vogel; wanneer ik naar de hoogte wil wordt ik naar beneden getrokken!" Neen, hij die omhoog wil en met zijn bede in het harte Gods zal eindigen, moet los zijn van de aarde. Heel de wereld was voor onze tollenaar geen aanzien waardig. Waar nu de wereld het hart nog heeft ingenomen, waar zij nog aan de ziel hangt, hoe zal daar deze bede opgezonden worden? Neen, dit is niet slechts zeer moeilijk, maar onmogelijk.

Ten slotte. Zal men haar in waarheid bidden, dan is er een zuivere kennis nodig van de waarheid des Evangeliums. Deze bespeuren wij in de tollenaar. Hij spreekt God aan en bidt Hem om genade.

Hoe kan God de zondaar genadig zijn, daar Hij volmaakt heilig en rechtvaardig is? Hij moet, met eerbied gezegd, de zondaar verdoemen, aangezien Zijn heiligheid en rechtvaardigheid Zijn wezen zelf is. Doch Hij kan en wil de zondaar genadig zijn in de Middelaar Jezus Christus. Zo zag het onze bidder. Hij geloofde de uitnodiging van het Evangelie in verband met Hebr. 4 : 16). Wordt nu dat Evangelisch licht, die kennis gemist, wat zal er dan om genade gebeden worden? Neen, men werkt zich liever dood dan in waarheid genade te begeren. En is men overtuigd dat men er met werken niet kan komen, dan, in plaats van voor God in te vallen en om genade te bidden, wordt het harde woord gehoord: "mijn misdaad is groter, dan dat zij vergeven worde".

Zo zien wij dan, hoe moeilijk de bede van de Tollenaar is. Wij zeiden: niet alleen moeilijk, maar onzerzijds onmogelijk; God moet er aan te pas komen, zal zij in waarheid gebeden worden.

Dit hopen wij in het tweede deel onzer rede te zien.

2. De tollenaarsbede beschouwen wij thans als een zeer gemakkelijke. Dus eerst zeer moeilijk, nu zeer gemakkelijk. Vanwaar dit contra? Dit wordt veroorzaakt niet door de mens, doch alleen door de tussenkomst der Goddelijke genade zelve. De Heere belooft, dat Hij zal uitstorten de Geest der genade en der gebeden. Als dit nu bij een zondaar plaats heeft, wordt de tollenaarsbede een zeer gemakkelijke; doch zo niet, dan blijft het zeer moeilijk, zo niet onmogelijk om haar te kunnen bidden, al bezit de zondaar een schat van historische kennis, benevens meer andere algemene gaven.

Neen, de Heilige Geest veroorzaakt dat contra door Zijn Goddelijken invloed.

Wat dan het werk des Geestes in deze is? Dit is zeer eenvoudig. Laat ons de reeds gezegde zaken even mogen repeteren. Wij zeiden dat de moeilijkheid dezer bede voor de zondaar bestaat in diepe onkunde van zijn verloren staat. Deze neemt de Heilige Geest onmiddellijk weg. Hij opent de ogen der blinden. Zie dit in de Stokbewaarder (Hand. 16 : 30a). En bij het wegnemen dier blindheid, gaan dadelijk zijn ogen open en krijgt hij met zijn zielsogen God te zien in Zijn heilig recht en zichzelf in zijn ellende. Daar ziet hij de oneindige afstand, de grote kloof, die er ligt tussen hem en zijn Schepper! Is het wonder, dat hij ontroerd, ja dat hij als met de Pinksterlingen verpletterd wordt? Wat schiet er voor zulk een bij aanvang verloren schepsel anders over dan om genade te bidden? Hier wordt die bede een zeer gemakkelijke, ja zij wordt een vanzelfsheid.

Dit wordt nog duidelijker, zo wij bedenken dat de moeilijkheid om de tollenaarsbede te bidden, ook bestaat in des zondaars volslagen onkunde omtrent het onveranderlijke van zijn staat. Hij ziet het hopeloze daarvan geenszins in, maar heeft altijd nog hoop op verandering. De duivel, die der mensen zinnen verblindt opdat hen het licht des Evangeliums niet zou beschijnen, maakt hun wijs, dat die staat nog wel eens veranderen zal; dit zal namelijk geschieden, wanneer hun toestand verandert; en dit wanen zij in hun macht te hebben en beginnen zich op verandering van levenskoers toe te leggen. En zij menen dat dit aanvankelijk gelukt, wanneer zij de borden naar buiten een weinig hebben verhangen.

Van die listen des satans worden zij verlost, wanneer de Geest der genade over hen uitgestort wordt. Hij ontdekt hun zonneklaar, dat zo min een Moorman zijn huid of een luipaard zijn vlekken kan veranderen, zij die geleerd zijn om kwaad te doen, goed zullen doen. Hij ontdekt hun, dat noch de wortel, waaruit zij werken, noch het einde, dat zij er mee beogen, deugt voor God; dat de schuld blijft, al brachten zij hun goede werken tot nog zulk een hoogte, maar dat alleen de mededeling der genade in de Heere Jezus Christus in staat is om een zuivere verandering in hun desolaten staat te brengen. Dit veroorzaakt dat zulk een schepsel door dat helder licht in zijn hart begint uit te roepen: "Zijt mij genadig, o God !" En zo wordt de tollenaarsbede een zeer gemakkelijke; de zondaar wordt geheel naar beneden gehaald en legt dan in de laagte. Zo is dan deze bede zijn ademtocht, zij is in zijn hart en mond de levensadem.

Nog eens. Wij zeiden dat, om de tollenaarsbede recht te bidden, in de bidder een oprechte inwilliging van het recht Gods vereist wordt en dat, zo deze niet in zijn hart aanwezig is, zij een moeilijke, ja onmogelijke bede is. Doch zij wordt ook in dit opzicht een zeer gemakkelijke bede, wanneer de Heilige Geest des zondaars hart verlicht en hem bepaalt bij de billijke eis van zijn Schepper, die wil dat het redelijk schepsel Hem zal dienen en verheerlijken.

Zulks heeft met zoveel overtuigend licht plaats, dat hij uitroept: "Wie zou U niet vrezen, o Gij Koning der Heidenen! Want het komt U toe!" Doch door dat licht beziet hij ook zijn zonden tegenover de eis Gods in haar ware aard en natuur. Daar worden de zonden eerst recht zonden voor God. Hij ziet hoe hatelijk en verfoeilijk zij zijn in de ogen Zijner heiligheid, hoe strafbaar wegens Zijn rechtvaardigheid. Hij ziet dat de wet

geestelijk is en dat hij vleselijk verkocht is onder de zonden. Neen, nu schort het die verlichte zondaar niet slechts hier en daar aan, maar aan alles; hij heeft tegen alle de geboden Gods zeer zwaar gezondigd en niet één daarvan gehouden! Hier is het punt, dat de vodden van zijn eigengerechtigheid aan flarden worden gescheurd, daar hij ziet, niet dat hij verloren zal gaan, maar dat hij verloren is; dat hij dit reeds was bij zijn geboorte, in ongerechtigheid geboren en in zonde ontvangen. Daar ziet hij zich nu tegenover zijn Rechter als een gans schuldig en verdoemelijk schepsel en erkent hoe billijk de eis Gods is, doch ook hoe snood hij zich tegenover die heeft gedragen, en dat ondanks zoveel blijken van Gods lankmoedigheid, goedheid en ontferming, zelfs, tegen alle vermaningen, waarschuwingen en bezoeken in.

Dit veroorzaakt bij hem dat gulle, hartelijke inwilligen van het recht Gods. Daar krijgt hij een welgevallen aan de straf; daar erkent hij, dat de Heere slechts recht zou doen, zo hij voor eeuwig omkwam. Ach, zijn plaats is in de hel, hij en zijn geslacht zijn niets dan kinderen des doods; hij heeft niets te eisen, maar alleen Gods recht goed te keuren.

Voor zulk een is alles aan zijn zijde wanhopend afgesneden; hem rest alleen pardon, alleen genade! Vanzelf wordt hem de bede: "O God! wees mij zondaar genadig!" een zeer gemakkelijke bede.

Hem schiet niets meer over, doch hij heeft ook niets meer dan genade nodig.

Hierover nog een enkel woord. Er wordt omtrent dit teer punt wel eens de vraag geopperd, of dat geen eigenliefde is, terwijl men zegt, vlak voor de Heere te zijn gekomen en met zijn hart het verdoemende vonnis goed te keuren, zodat er aan ons niets meer gelegen is, en dan om genade te bidden. Men meent dat dit bidden de vlakke weerspreekt. Doch dit is een grote dwaling en die haar doordrijven, verraden aan helderzienden dat zij van die toestanden niets kennen, daar zij in hun overdrijving zover gaan, als zou men tot die totale onverschilligheid moeten komen, dat het ons om het even is, of de Heere ons zalig maakte, of ons liet verloren gaan. Dit is met het Woord Gods en het genadewerk in het hart geheel in strijd.

Wanneer een zondaar bidt om genade, is dit zeker eigenliefde, doch geenszins zondige eigenliefde. Bunyan leert ons in zijn "Heilige Oorlog" Eigenliefde kennen als een Mensenziel aan en niet als een Diabolist. Zij behoort tot de mens, hij is er mede geschapen, doch bij die schepping was zij goed, want God schiep de mens naar Zijn beeld, en hoe zeer zij ook door de val zondig en verkeerd geworden is, zij wordt in of met de wedergeboorte vernieuwd en geheiligd. En als een geheiligde eigenliefde openbaart zij zich bij de tollenaar en zijns gelijken, wanneer zij bidden: "O God! wees mij zondaar genadig!" Genade ontmenst de mens niet onder haar bearbeiding; zij maakt hem niet onverschillig omtrent de vraag hoe de Heere met hem handelen zal, maar zij maakt hem eenswillens met God en Zijn handelingen omtrent hem, kon het zijn te zijne gunste. Doch wij hebben boven gezegd, dat, zo wij de tollenaarsbede waarlijk bidden zullen, wij in beginsel beslist zullen moeten gebroken hebben met alle zonden, en dat, waar dit niet het geval is, deze bede een zeer moeilijke, ja onmogelijke bede voor ons is.

Daar nu de mens muurvast aan de zonde zit en hij haar niet wil loslaten, omdat hij niet kan, en haar niet kan loslaten, omdat hij niet wil, zo is en blijft hij, grof of fijn, een beminnaar van de zonden. Dit duurt tot genade bij hem heerschappij begint te voeren en zij hem door haar onweerstaanbare kracht wederbaart. Dan wordt zijn stugge, weerbarstige wil overgebogen. Hij ontvangt Goddelijke verlichting in het verstand. Bij dat licht ziet hij het Godonterende van de zonde en begint haar aan te zien als vreselijker dan de hel. En door de omzetting van zijn wil is het, dat hij met heel zijn hart aller zonden vijand wordt en die niet alleen begint te haten, maar ook van dezelve te vlieden. Hier heeft een breken met de zonde plaats; de zondaar verlaat de zonde, schoon de zonde hem niet verlaat. Soms vallen gehele heirlegers op hem aan, doch dit is hem tot grote smart. Voor hem is de tollenaarsbede een zeer gemakkelijke bede; want het kind van God kan in de strijd door die genade staande blijven en de overwinning behalen. Ja, die bede wordt hem aangenaam en onmisbaar zelfs, naarmate hij inziet dat de vijanden, tegen welke hij strijdt, reeds overwonnen vijanden zijn, die door den grote Doorbreker zijn overwonnen, en dat hij slechts achter zijn overste Leidsman en Voleinder des geloofs heeft aan te komen met het wapen: "O God! wees mij zondaar genadig!" in de hand, om ze één voor één neder te vellen. En zo is deze bede een zeer gemakkelijke.

Wij zeiden dat, zal de tollenaarsbede naar waarheid gebeden worden, er vooraf een spenen aan de aarde moet plaats hebben. De wereld kleeft aan het hart van de mens; zal hij met zijn zielsbegeerten zich boven het stof kunnen verheffen, dan moet hij eerst van die zware last worden ontdaan, en geschiedt dit niet, dan is deze bede een zeer moeilijke. Doch zij wordt een zeer gemakkelijke, wanneer der ziel die loodzware last ontnomen wordt. Dit geschiedt, wanneer de ziel door het licht des Geestes een blik krijgt te werpen in al het ondermaanse. Dan ziet zij de leegheid van hetzelve. Salomo, die al wat stof heet, had onderzocht,

getuigt van het voortreffelijkste: "ijdelheid der ijdelheden; het is al ijdelheid". En zo is het inzien door het licht des Geestes in het nietige en vergankelijke van alles wat buiten God is, de oorzaak dat de ziel met Asaf zegt in Psalm 73 : 25: "Wien heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij niets op aarde!" Waar die dingen der wereld in haar ledigheid recht gekend worden, verliezen zij voor de ziel alle waarde en voor wie daarvan verlost is, wordt de tollenaarsbede een zeer gemakkelijke, zodat de zielsbegeerte, vrij van de banden van het stof, zich laat horen in de uitroep: "o God! wees mij zondaar genadig!"

Eindelijk: zij is een zeer moeilijke bede, zeiden wij, wanneer de zuivere kennis ontbreekt van de waarheid des Evangeliums, want hoe zou het mogelijk zijn, dat een door de wet overtuigde ziel tot haar beledigde Rechter naderde en Hem om genade durfde bidden, daar zij weet, dat de belediging majesteitsschennis is en met de tijdelijke en eeuwige dood gestraft moet worden? Die overtuigde ziel erkent dat de Rechter krachtens Zijn onkreukbare rechtvaardigheid nimmer van Zijn recht afstand kan doen en dus de zondaar, zonder voldoening aan dat recht, onmogelijk enige genade kan noch zal bewijzen. Dus is er, om die bede gemakkelijk te bidden, een ontdekking van de Middelaar nodig.

Het is waar, dat de Middelaar in het Evangelie helder wordt ontdekt en gelukkig nog hier en daar op de kansel in ons dierbaar vaderland wordt gepredikt, doch hoe glashelder het Evangeliewoord ook spreekt van de Middelaar en hoe zuiver de Evangelieverkondiging ook is, beide zijn ontoereikend om de lezer des Woords of de hoorder der prediking met zijn hart naar waarheid de tollenaarsbede te doen bidden. Er is wat meer nodig om dat gemakkelijk te doen. Dit blijkt in zo vele lezers en hoorders, die jaren onder dat licht verkeren en altijd onkundig van de Middelaar gebleven zijn, waarom de klacht ook zo gegrond is, die wij vinden in Jes. 53 : 1: "Wie heeft onze prediking geloofd?"

Ik meen eens bij een schrijver gelezen te hebben het verhaal van zeker professor in de Godgeleerdheid, een goed rechtzinnig man en geacht als een bij uitstek geleerde, die zich zelf vroom achtte en ook algemeen voor een vroom en godzalig mens doorging. Deze ijverige man schreef een dik boek tegen de dwaling der Socinianen, waarin hij op meesterlijke wijze de Borgtocht van de Middelaar deed uitkomen en met een aantal plaatsen uit de Schrift bewees. Dit werk werd vooral door vader Brakel zeer geroemd. Toen het in het licht was verschenen, behaagde het de Heere die professor te bekeren, want de man was tot die tijd nog onbekeerd! Hij werd, naar de gewone leiding Gods, door de wet van zijn verloren staat overtuigd en viel in zijn studeervertrek op de knieën, biddende: "Is er nog enig middel om deze straf te ontgaan, en weder tot genade te komen"? Dit middel wist de professor niet, ofschoon hij er een dik boek over geschreven had. Wij zien hier, dat een voorwerpelijke beschouwing van het Evangelie ons met Christus in het wezen der zaak niet in kennis stelt. Onze blinde zielsogen moeten door de Heiligen Geest geopend worden, zullen wij in de Heilige Schrift en in de zuivere prediking des Evangelies de Heiland vinden. De Heere gebruikte hiertoe voor de professor zijn eigen boek en bij het lezen van zijn eigen werk kreeg de Christus als Middelaar voor de schrijver betekenis.

Dit is voor ieder nodig, zal hij waarlijk in de Heere Jezus geloven; "Die Uw naam kennen, zullen op U vertrouwen". Door het licht des Geestes ziet de verlichte ziel de schoonheid, beminnelijkheid, gepastheid van de Heiland, zodat zij van Hem uitroept: "al wat aan Hem is, is gans begeerlijk". De openbaring van Christus door Woord en Geest is van die aard, dat de ziel van Hem getuigt: "in de Heere zijn gerechtigheid en sterkte"! Zij ziet zonneklaar, dat de Rechterlijke majesteit Gods volkomen voldaan is; dat zij daarvan het bewijs gaf door de opstanding van Christus, en ofschoon de Borgtocht van Christus niet voor ieder mens hoofd voor hoofd is, maar alleen voor de uitverkorenen, zo laat God evenwel elk, die onder het licht des Evangeliums leeft, hartelijk, oprecht en welmenend roepen tot Zijn Gemeenschap.

Die roepende Evangeliestem, welke allen voorwerpelijk horen, doch waarnaar niet allen luisteren, wordt door een arm ontdekt zondaar, die in Zijn ellende ligt te smachten en daarin denkt om te komen, gehoord, naardien Gods Geest hem het hart opent gelijk Hij Lydia deed. En hierdoor neemt hij acht op hetgeen hij leest of hoort. En voorwaar dit is voor zulk een ongelukkige in eigen schatting een dal Achor, een deur der hope! Het gelovig vertrouwen, dat de Heere door 't Evangelie ook hem, die goddeloze, die vertreder van de baarmoeder aan, hartelijk en welmenend roept om in de weg van boete en geloof door Christus, ook hem tot Zijn gemeenschap te brengen, doet hem de tollenaarsbede slaken: "O God! wees mij zondaar genadig!" Dit was reeds door de profeten van Christus en de toebrenging des volk voorspeld: "gewisselijk, men zal van Mij zeggen: in de Heere Heere zijn gerechtigheid en sterkte, tot Hem zal men komen", en het is met een helder geloofsoog in de Heiland, dat zulk een verloren schepsel, van verre staande, de ogen niet durft

opheffen, maar op de borst slaande, toch zeer gemakkelijk die bede slaakt. Zijn hart legert, gelijk de mond zich uitspreekt.

Ziedaar ons tweede punt, namelijk de tollenaarsbede te bezien als een zeer gemakkelijke.

3. Thans rest ons nog het derde deel onzer rede, waarin wij u zullen trachten voor te stellen, dat de tollenaarsbede een zeer *profijtelijke bede* is.

De goddeloze Joden, ten tijde van de profeet Maleachi, spraken een Godslasterlijke taal, wanneer zij zeiden: "Het is te vergeefs God te dienen; wat nuttigheid is het, dat wij Zijn wacht waarnemen, en dat wij in het zwart gaan voor het aangezicht des Heeren der heirscharen?" Tegen deze stoute taal moeten wij protesteren. Neen, God te dienen en Hem waarlijk om genade aan te roepen, is geen vergeefs werk! Manasse, de Koning van Juda, die het vreselijk voor de Heere heeft afgemaakt, levert ons het klaarste bewijs, dat het aanroepen van God om genade in de verste verte geen vergeefs werk is. Van hem staat aangetekend, dat hij het aangezicht zijns Gods ernstig aanbad, en dat de Heere Zich van hem liet verbidden. Ook hier wordt hetzelfde openbaar bij onze tollenaar. Dat gaf mij dan ook aanleiding om deze bede een zeer *profijtelijke* te noemen. Vraagt ge mij waarin het profijtelijke zich vertoont, dan is mijn antwoord, dat deze bede profijtelijk is onder het bidden, na het bidden en wanneer de bede verhoord is.

Deze bede is ten eerste profijtelijk onder het bidden. Wie, die enige kennis heeft bekomen van de innerlijke zielsgesteldheid van de tollenaar, zoals hij in deze parabel door de Heere wordt voorgesteld, zal de profijtelijkheid ontkennen? Al de vereisten, die bij een ware bidder aanwezig moeten zijn, zal zijn gebed Gode aangenaam zijn en van Hem verhoord worden, ontmoeten wij in hem.

Bezieet gij hem tegenover den Farizeeër, dan straalt u dadelijk het werk Gods bij hem in het oog. Alles wat de Heiland van hem getuigt, heeft betekenis: zijn verlegen van verre staan, het bedeesd nederslaan zijner ogen naar de aarde, het kloppen op de borst, als teken van innig zielsberouw wegens zijn hooggaande zonden, dit alles stelt u een voorwerp voor van enkel ootmoed, een voorwerp, dat zich niet slechts zijn noden bewust is, zijn ellende kent en gevoelt, maar er ook in waarheid over aangedaan is.

Voegt daarbij het wezen des geloofs dat zeer helder in de tollenaar aan het licht komt, wanneer hij zich in zijn desolate staat tot de Heere wendt met de bede: "O God! wees mij zondaar genadig"! Dit alles geeft mij aanleiding om met grond vast te stellen dat de bede zeer profijtelijk is, reeds dan, wanneer zij gebeden wordt.

Onder het bidden is zij zeer profijtelijk. En kan dit anders? Stelt u de toestand van de tollenaar even voor. Zie, daar staat hij. Waar hij zijn oog ook heen wendt, alles zet hem in de banden! Slaet hij zijn bliken naar omhoog, dan ziet hij God als zijn Rechter, in Wiens hand een vurige wet is, welke hem vervloekt, Die wet zal de Rechter beslist tegenover den tollenaar handhaven, want God is rechtvaardig. Ziet de tollenaar naar binnen, dan dondert het geweten en getuigt dat hij aan heel de wet schuldig is met gedachten, woorden en werken. En is dit wonder? Diezelfde wet is met haar veroordelend vonnis van rechtswege in het parket der consciëntie neergelegd. Ziet hij rondom zich, dan roept hem alles de dood toe, want naardien hij God tegen zich heeft, zo is hem ook al het geschapene tegen; elk der geschapen voorwerpen vertoont hem zijn vernielend element, elk van die heeft het op zijn leven gemunt.

Ziet hij voorwaarts, helaas, hem wacht de dood, die hem beslist zal voeren tot de tweede dood, de plaats der eeuwige pijniging, de poel, die van vuur en sulfer brandt, is de plaats zijner bestemming. Dit gelooft hij zeker en aan verandering van deze staat valt, meent hij, in het minst niet te denken. Is het dus wonder dat David in die toestand klaagt (Psalm 116 : 3): "De banden des doods hadden mij omvangen en de angsten der hel hadden mij getroffen, ik vond benauwdheid en droefenis". Ach, God en Zijn gunst te missen, is alles te missen.

Zo was de toestand van de tollenaar; hij wachtte elk ogenblik de laatsten slag; het was hem zeer bang. Hij zag een omkomen tegemoet.

Doch gelukkig zag onze tollenaar nog wat meer dan het reeds genoemde: hij kreeg de Middelaar in het oog, door Wie de Rechter voldaan was. En door Diens voldoening kon de Rechter pardonneren en genade bewijzen. Ik beken dat dit niet letterlijk in de gelijkenis geschreven staat, doch zakelijk kunnen wij er dit met handenvol uitgrijpen. Zijn bede luidt: "O God! wees mij zondaar genadig !" Vanzelf ziet hij het Wezen Gods als een Vader van barmhartigheid op het gebied van het genadeverbond in de Borg volkomen voldaan en daardoor verzoend. Hoe zou hij het anders durven wagen, een rechtvaardig Rechter aan te roepen, bij Wie geen genade voor overtreders te vinden is, dewijl Hij, als heilig en rechtvaardig, de zondaar moet

veroordelen! Neen, in die gans veroordelende toestand ontsloot hem de Heilige Geest het dierbaar Evangelie, waarvan hij de volle inhoud in beginsel kreeg te verstaan. Het onderwijs des Geestes is zeer, vlug; de inhoud van het Evangelie verstaande, kreeg de tollenaar hierdoor Christus in het oog, met heel Zijn rantsoen aanbrenghend Borgwerk, die hij omhelsde en met een hartelijk toevallend hart omtrent het recht Gods bad, met het oog des geloofs op de Middelaar: "O God! wees mij zondaar genadig!"

Zou deze oefening zonder vrucht, zonder profijt kunnen geschieden? Neen, in de dadelijkheid ontwaart de bidder reeds het profijtelijke terwijl hij deze ontboezeming slaakt. Wie zal onder bewoordingen kunnen brengen, wat de ziel ervaart door het dierbaar onderwijs des Geestes bij de ontsluiting van het Evangelie? Dan wordt iets van de kracht der woorden gekend: "Dit is een getrouw woord en aller aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is, om de zondaren zalig te maken". Hoe welkom is voor zulk een verloren schepsel die blijde boodschap! Zij is gelijk een goede tijding uit een ver land, gelijk rust voor een vermoeide geest.

En als men die Middelaar door het geloof mag omhelzen, gelijk dit de tollenaar deed, wordt dan de aangenaamste gewaarwording niet gemaakt in het hart der gelovigen? En geen wonder, want een ziel, die in het kleed van ootmoed Christus gelovig omhelst, verheerlijkt God in al Zijn deugden. Zij gehoorzaamt aan Gods liefdebevel, "want dit is de wil van God", zegt de Heiland, "dat gij gelooft in Hem Die Hij gezonden heeft". Daarom is het volk Gods er zo bijzonder op gesteld veel verwaardigd te mogen worden, gedurig afgedreven van alle wettische bestanddelen, op een zuivere wijze de Heere Jezus door het geloof te omhelzen; want daardoor wordt de Vader verheerlijkt en zij genieten de zalige vrucht, zodat zij zeggen: "bij deze dingen leeft men en in alle deze is het leven van mijn geest".

Wat dunkt u, is zij niet een zeer profijtelijke bede, zelfs onder het bidden?

Zij is ook zeer profijtelijk na het bidden. "Na het bidden?" zo vraagt men verwonderd. Die vraag tekent slechts, hoever het Christendom in onze dagen verwijderd is van de praktijk des Evangeliums. Velen, ja zeer velen zijn er, die de bede van onze tollenaar bezigen, en ik zal de laatste zijn om te beweren, dat die allen ongelovige zielen zouden zijn. En toch zijn er een menigte onder die lieden, die, wanneer zij hun oefeningen meedelen, duidelijk tonen dat er grote leemten in aangetroffen worden. Men deelt ons vaak de toestand mee, waarin zich in het eerst de tollenaar bevond. Men loopt met het vonnis des doods in het geweten, heeft veel met zijn toestand te doen, zoekt veel het verborgen, buigt eerbiedig zijne knieën, doch daar wordt deze of gene tekst, welks inhoud de blijde boodschap is, voor de geest gesteld en met het oog op de Middelaar begint men te bidden: "O God! wees mij zondaar genadig!" Het hart is daar wat bij, de hartstochten zijn wat gaande, men rijst van zijn knieën op, slaat het stof van de kleren af, en.... men is klaar; men heeft gebeden, welmenend gebeden, oprecht en met aandoening gebeden; nu zal het wel zijn en men twijfelt heel niet meer, of de staat van de ziel is goed. Men is dus klaar.

Doch het kind Gods, dat waarlijk den toestand van de tollenaar doorleeft, is, wanneer hij die bede heeft geslaakt, niet klaar. Ja, ook hij heeft oprecht, welmenend en met veel aandoening des harten gebeden; hij heeft zijn rekwest tot het hof des hemels opgezonden. En wat het werk van een ter dood veroordeelde is, nadat hij zijn verzoekschrift om pardon naar het hof heeft opgezonden, datzelfde ontmoeten wij ook hier. Zulk een wacht op de uitslag, of het door Zijn majesteit is aangenomen, of van de hand gewezen. Wij lezen van de Kerk: "Ik zal horen, wat God de Heere spreken zal; want Hij zal tot Zijn volk en tot Zijn gunstgenoten van vrede spreken".

Wij erkennen dat de gedane bede een gunstig onthaal in de hemel vindt, want die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven; doch de ziel des bidders is zo gaarne van de vergeving der zonden verzekerd! En hoezeer de Heilige Schrift de volkomen zekerheid aangeeft, dat er geen verdoemenis is voor hen, die in Christus Jezus zijn, zij verzoeken er de toepassing van aan het hart. De duivel en nog aanwezige kracht des ongeloofs betwisten vaak de oprechtheid huns geloofs; en met redeneren kunnen zij die machten niet tegenstaan en nog veel minder overwinnen.

Wij weten ook, dat, wanneer deze bede gelovig gebeden wordt en de ziel de Heiland door het geloof omhelst, er dan op die tijd geen plaats is voor het ongeloof. Dat het geloof van een toeëigenende aard is, blijkt ook uit het antwoord op vraag 21 van den Heidelberger Catechismus. Doch wij zeggen dat er op die tijd voor het ongeloof geen plaats is. Evenwel is het bij de gelovigen aanwezig. En zijn wij met het bidden klaar, voorzeker, hoe gelovig dit ook moge toegegaan zijn, de vijanden komen er beslist op los. En is dat zo, dan wordt hier niet zo zeer bestreden dat een mens, die Christus door het geloof heeft omhelsd, vergeving van zonden ontvangt, waarvan de Schrift zo duidelijk spreekt, maar of ons geloof het

zaligmakend geloof is, of wij in die geloofshandel met de Heere oprecht geweest zijn; en ik zeide: hier baat geen redeneren; ons aanvoeren van een schat van Bijbelteksten wordt door dat monster (het ongeloof) geacht als stro en verrot hout; het belacht de drilling der lans. Wij worden in een oogwenk overhoop geworpen, tenzij de Heere met Zijn genade invloeit. Daarom zeiden wij, dat een rechte tollenaar niet klaar is, wanneer hij de bede heeft uitgesproken; hij wordt een geestelijke luistervink, of, zoals de kerk zich uitdrukt: "Ik zal horen wat God de Heere spreken zal".

De ziel heeft in het slaken dier bede haar rekwest ten hemel opgezonden; is er nu iets natuurlijker dan dat een rekwesterende op het antwoord wacht? En juist dat wachten is het, waaraan een dierbaar profijt verbonden is. Dat wachten is geen lijdelijk, werkloos wachten, maar een verlangend uitzien, een vurig verlangen naar de Heere: "Ik zal uitzien naar de Heere; ik zal wachten op de God mijns heils; mijn God zal mij horen": "Ik verwacht de Heere; mijn ziel verwacht en ik hoop op Zijn Woord; mijn ziel wacht op de Heere, meer dan de wachters op de morgen, de wachters op de morgen". Nu, de wachters konden de komst van de morgen niet verhaasten; deze kwam op zijn tijd, volgens de ordinantie Gods. Doch dit nam het verlangen der wachters niet weg; zij zagen zeer begerig uit naar het morgenrood.

Ziedaar het beeld van een naar Gods gemeenschap hunkerende ziel, van een naar God dorstende ziel, zeker vertrouwend, dat God haar de zonden zal vergeven. Zo luidt het opschrift door onze vaders boven de 130sten Psalm geplaatst.

Wat dunkt u van dat wachten aan de deur van de hemel, dat horen wat de Heere zal spreken? Ook hier is het geloof werkzaam; de gelovige bidder, wiens zielszucht: "O God! wees mij zondaar genadig!" ten hemel is opgezonden, stijgt hoger dan lucht en wolken; zij komt tot de oren van de Heere Zebaoth! De biddende ziel wordt in die toestand gesterkt; zij blijft in die zielswerkzaamheden als een horende naar en als een wachtende op de Heere. Zij keert zich in die toestand van de Heere niet af en verlangt van de hemel de verzekering van de vergeving harer zonden door Woord en Geest. Er werd door iemand aan zulk een luisterende ziel eens gevraagd: "wilt ge dan geen stem, een hoorbare stem uit de hemel hebben?" "Ja!" was het antwoord, „doch een zodanige hoorbare stem, die, als zij gehoord wordt, terwijl wij naast elkander gaan, door u niet gehoord wordt, doch door mij wel".

Dat dit luisterend wachten na het bidden van de tollenaarsbede zeer profijtelijk is, laat zich wel denken, aangezien elke geloofsdaad haar aangename vrucht afwerpt voor de ziel. Wij lezen in Gen. 32 van Jakobs worsteling met de Engel, Die genaamd wordt een Man en Die niemand anders was dan de tweede Persoon der heilige Drieëenheid, de Zone Gods, Die Jakob onder het worstelen de heup verwrong, zodat Jacob vanzelf staan noch gaan kon, maar aan de hals van die Man hing. "Laat mij gaan!" zeide die Man tot Jakob; doch Jakob zeide: "ik zal U niet laten gaan, tenzij dat Gij mij zegent". En Hij zegent hem nu. De Zone Gods vast te hebben en door het geloof vast te houden, is er verrukkender denkbeeld voor een verloren kind van Adam? Zie dus het profijtelijke der bede na het bidden.

En zo komen wij tot ons laatste punt, namelijk u aan te tonen de profijtelijkheid der tollenaarsbede wanneer zij verhoord is. Van onze tollenaar lezen wij in vers 14, dat de Heiland tot de omstanders van hem zeide: "deze ging af gerechtvaardigd in zijn huis".

Mij dunkt, met dit woord, dat hij gerechtvaardigd afging, springt de profijtelijkheid der bede u dadelijk in het oog, zodat wij met weinig verklaring kunnen volstaan. De man werd gerechtvaardigd, dat is: de Rechter sprak in de hemel, op de geloofsdaad van de tollenaar, om Christus wil een genadig vonnis over hem uit. Het vonnis hield niets minder in dan volkomen ontslag van schuld en straf, en het recht op het eeuwige leven. De Rechter legde dus Zijn toorn en gramschap tegen hem voor eeuwig af; zijn hooggaande schulden werden in de zee van eeuwige vergetelheid geworpen, zonder ooit meer gedacht te worden. Voorts zag de Rechter hem nimmer anders dan in Christus aan. En zo was de bidder bekleed met de klederen des heils, de mantel der gerechtigheid was hem aangedaan; hem geschiedde wat van Jozua, de Hogepriester vermeld wordt (Zacharia 3). Welk een profijt! De dichter zingt er van in Psalm 32: "Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is. Welgelukzalig is de mens, die de Heere de ongerechtigheid niet toerekent".

Uit dit profijt vloeit een tweede. Dat noemt Paulus vrede, Rom. 5 : 1: "wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God, door onze Heere Jezus Christus": Voor zoverre de ziel zich door het geloof deze weldaad mag toeëigenen, wordt de storm bezworen. Wie zal nu nog beschuldiging tegen de bidder inbrengen? Noch wet, noch geweten, noch duivel. Alles zwijgt; de Rechter veroordeelt hem niet meer. En waar de ziel soms door omstandigheden van verschillenden aard die zoete kalmte der ziel mist (want de

vrede is afwisselend) en de Heere hen weer bij vernieuwing komt opzoeken - want Hij is altijd de eerste, Die naar Zijn schapen vraagt en ze opwekt - daar brengt Hij hen weer op de plaats, waar zij wezen moeten, dat is in het dal van ootmoed en geloofsomhelzing. En daar zijnde, zeggen zij gelovig: "mijn ziel! keer weder tot uw rust, want de Heere heeft aan u welgedaan!" En de ziel keert zich, na die vermaning aan zichzelf, naar de Heere en zegt: "want Gij, Heere! hebt mijn ziel gered van de dood, mijn oog van tranen en mijn voet van aanstoot" (Psalm 116 : 7, 8). Dit zei David toen hij uitgeteerd was (vers 6).

Welk een profijt!

Een derde profijt vloeit uit de rechtvaardiging. Paulus zegt in Rom. 5 : 2: "Door Welke wij ook de toeleiding hebben, door het geloof". De toeleiding tot de Vader hebben zij door de Heere Jezus Christus, door een gelovig gebruik maken van Hem. Het drukt de vrijmoedigen toegang uit tot de Vader in hun gebed, om in de gemeenschap met de Heiland tot de eersten Persoon te naderen en Hem met dat zalige Abba aan te spreken.

Wat dunkt u van dit profijt? Tot welk een hoogte wordt toch een ellendig kind van Adam door genade verheven, dat hij wordt toegelaten tot de gemeenschap van den volzaligen God! De gedachte er aan reeds doet ons weldadig aan; wat zal dan de praktijk daarvan niet een hemel van genot zijn? Daarvan kan gezegd worden: "dit is niet dan een poort des hemels"! o, wat wordt die Heere daar door de ziel verheerlijkt. Immers daar passeert zij de linie der zon. Zo drukken het in de natuur de zeelieden uit, als zij op het dek van hun schip geen schaduw meer zien van zichzelf. Zo is het hier op geestelijke wijze ook: van de zondaar wordt door hemzelf geen schijnsel gezien. God is daar waarlijk het al, en hij niets. Daar nu de zaligheid van de ziel bestaat in het verheerlijken van het alwaardig Wezen, kunt ge wel enigszins verstaan, welk een profijt dit is.

Nog een vierde profijt vloeit uit de weldaad der rechtvaardiging, namelijk de heiligmaking. Heiligmaking! Zij staat in het aller nauwste verband met de rechtvaardiging, ofschoon zij een geheel andere weldaad is. De rechtvaardiging neemt de schuld en straf dier zonde weg; de heiligmaking de smet; zij wordt zonder tijdrimte meegedeeld na de rechtvaardiging, want zoals God de zondaar vindt, laat Hij hem niet. God vindt hem dood, doch maakt hem levend, met welke levendmaking de heiligmaking een aanvang neemt. Daardoor worden zij vernieuwd naar het beeld Desgene, Die hen geschapen heeft, en ofschoon in beginsel wel gering, zo is dit niet slechts voor opwassen vatbaar, maar wast beslist op in elk gerechtvaardigde: "De rechtvaardige zal groeien als een palmboom; hij zal wassen als een cederboom op Libanon; die in het huis des Heeren geplant is, die zal het gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods". Dit groeien en opwassen is een mindere of meerdere doorbreking van tederheid en Godzaligheid, ja, het wordt een jagen naar volmaking.

En wat zal ik meer zaken aangeven, die wij als gevolgen der rechtvaardiging zouden kunnen opgeven? Zij zijn velen, en de laatstgenoemde is niet een van de minste weldaden.

Paulus zegt, dat zonder heiligmaking niemand de Heere zal zien, en drukt zo het zegel op de uitspraak van de Heiland: "Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien". En hier doe ik weer de vraag: wat dunkt u, is zij geen profijtelijke bede? Wordt dit niet openbaar na het waarlijk bidden dier tollenaarsbede? De heiligmaking, waarlijk beoefend, is voor de gelovige niet anders dan profijt. Daardoor spreekt hij zijn leven uit, Ziedaar dan de tollenaarsbede in haar moeilijkheid, gemakkelijheid en profijtelijheid u enigszins voorgesteld. Geheel onze beschouwing over deze bede wordt, dunkt mij, weergegeven in het lied der kerk (Psalm 130 : 3, 4) : "Zo Gij, Heere! de ongerechtigheden gadeslaat, Heere! wie zal bestaan? Maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt". Kom, eer wij ter toepassing overgaan, zinge de vergadering dit tot verpozing. Gij vindt dit vers in Psalm 130 : 2.

TOEPASSING.

Wanneer ik de aller dierbaarste opwekking, gedaan door de schrijver van de brief aan de Hebreëen (hoofdstuk 4 : 16) : "Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade, opdat wij barmhartigheid verkrijgen en genade vinden, om geholpen te worden ter bekwamer tijd" met aandacht overdenk, wordt mijn hart met droefheid vervuld, als ik zie dat de weg tot de troon der genade zo met gras is begroeid, waardoor ik het bewijs bekom, dat hij zeer weinig wandelaars heeft! En het toegaan tot die troon is toch de enige weg, om barmhartigheid te verkrijgen, genade te vinden en geholpen te worden! Vanwaar dit treurig verschijnsel, dat er zo weinig wandelaars op die weg gevonden worden?

Hierop te antwoorden is niet moeilijk.

De mens heeft van nature een afkeer van genade. Hij is oorspronkelijk een partij van het werkverbond, dat hij, helaas, zelf heeft verbroken, en hij wil tegen elke prijs dit in elkander gevallen gebouw weer oprichten, in plaats van om genade te bidden, of het zou moeten zijn een bidden om kracht en genade, dat God hem in staat mocht stellen tot herbouw dier totaal gesloopte keet.

Hoewel dit laatste vergeefse arbeid is, blijven de arbeiders miljoentallen, die zo hun zaligheid zoeken uit te werken en er de grote eeuwigheid mee ingaan. Wat nu daarvan de oorzaak is?

Eenvoudig dit: deze lieden zijn totaal blind op geestelijk gebied; zij missen alle subjectieve kennis van de staat hunner ellende; zij mogen dit voorwerpelijk door opvoeding en onderwijs weten, geloven doen zij er niets van! En vandaar hun afkeer van genade.

Want zij hebben in hun schatting de dood niet verdiend; zij doen integendeel nog zeer veel goede dingen. Hun beeld vindt gij duidelijk in die ander, die ook in de tempel was opgegaan, volgens de gelijkenis. Hij ging ook af gerechtvaardigd in zijn huis (vers 14) doch in eigen schatting, op grond zijner werken, in de bedelaarsdeken van zijn goede werken. En zo is het met elk, die verstoken is van alle overtuigend en ontdekkend licht in het hart.

Een tweede soort, dat er al even afkerig van is genade bij God door Christus te zoeken, is dat oppervlakkig deel, dat zich altijd in de belijdende kerk heeft voorgedaan en dikwijls als toongevers.

Zij zijn vaak de heersende partij in de kerk geweest, omdat zij door de tijd de grote meerderheid uitmaakten. Ook zij moeten van de praktijk des tollenaars niets hebben, wat het wezen der zaak betreft; want ofschoon zij de voorstelling dezer parabel aller prachtigst noemen, toch wordt hun afkeer openbaar, wanneer zij waarlijk tollenaars horen spreken of horen bidden uit hun toestand.

Hoe ergeren zij zich daaraan. Doorgaans noemen zij dat soort ziekelijke mensen met weinig kennis en ontwikkeling. Zij willen dat soort dan aan het geloven zetten, dat is geloven, zoals zij zelf geloven, om maar vast te stellen, dat ook zij gerechtvaardigd zijn in Christus door God. Dit hebben ook zij bij zichzelf vastgesteld, en vaak zonder grond; want de innerlijke zielspraktijk des tollenaars is hun geheel onbekend. Wellicht kennen zij een angstig ogenblik, als de wet hen aangreep in het geweten, waardoor zij in vliegende vaart de kreet deden horen: "O God! wees mij zondaar genadig!" Doch hierdoor werd de storm bezworen, en men was klaar, bekeerd. En nu verder maar braaf geleefd! Dit zal hun heiligmaking zijn en de spreuk van Johannes (1 Joh. 3 : 7) wordt aangevoerd, die dan het zegel moet zetten op de waarheid hunner zaak of op het werk, dat zij menen te bezitten. Johannes zegt daar: "Kinderkens, dat u niemand verleide; die de rechtvaardigheid doet, die is rechtvaardig, gelijk Hij rechtvaardig is". Nu, zij beoefenen de heiligmaking, zij doen de rechtvaardigheid, derhalve.... zij zijn dan ook gerechtvaardigd! Salomo spreekt van een geslacht, dat rein is in zijn ogen, doch dat van zijn drek niet gewassen is!

Geliefde toehoorders! wij hebben ons zeer nauw te onderzoeken, of wij in waarheid de bede van de tollenaar bidden. Haar in voorwerpelijke zin te bezigen bij wijze van bidden, zonder ware kennis van onze desolate staat of zonder kennis van de Middelaar, staat gelijk aan een geleende paraplu tegen een stortbui, die wij later weer teruggeven. Hij is de onze niet, en nu de bui voorbij is, behoeven wij haar niet meer. Zo dit laatste bij u waarheid is, wat zijt gij dan nog diep te beklagen. Dan staat het register uwer hooggaande schulden nog open; zo erf- als dadelijke zonden zijn nog ten uwen laste. Zij moeten, zult gij gerust kunnen leven en vredig kunnen sterven, weggenomen worden door middel van uw doen of door middel van dat van een ander. En het eerste is onmogelijk, want gij maakt uw schulden bij God dagelijks meer! Gij hebt de verworven gerechtigheid van de Heere Jezus nodig, en blijft ge haar missen, dan zijt gij hier reeds een schepsel, beladen met de vloek der wet.

Op u rust de zware toorn Gods (Joh. 3 : 36b) en zo blijvende...? Ach, ik zie met een treurig hart de dood u naderen. Wat zal het dan zijn, met een gedoopt voorhoofd en een heldere belijdenis der waarheid voor uw Rechter te verschijnen? Hoe zal het u te moede zijn, wanneer gij dan zult vernemen dat God door het Evangelie, dat ge zoo herhaaldelijk gehoord hebt, heeft geroepen? Hoeveel vermaningen hebt gij in de wind geslagen; hoe menigmaal uw geweten gewelf aangedaan, ja soms zware bezoeken ontmoet van krankheden, enz., en beloften gedaan, dat ge zoudt gaan bidden om genade en u tot de Heere zou bekeren, doch waarvan niets gekomen is. En dan te laat! Wat dunkt u, moet dat zó naar de eeuwigheid! o, het is mogelijk voor het laatst, dat de waarschuwend stem nog tot u komt; bedenkt wat Salomo zegt: "een zondaar, dikwijls bestraft, die zijn nek verhardt, is nabij de verbreking".

Of de Heere dan geen genade kan bewijzen, vraagt gij dan niet meer; met uw dood gaat de deur dicht; dan is de genadetijd voorbij. Genade kan en wil de Heere in de tijd verheerlijken. Daarom zegt de Schrift: "Ziet, nu is het de wel aangename tijd, nu is het de dag van zaligheid!"

Wie hier zonder genade leeft en sterft, zal haar in de eeuwigheid niet bekomen. Nu is het heden der genade; nu dient men de stem des Heeren te horen! In het graf is geen bezinnen meer.

Doch ik zei, dat de Heere hier in dit leven kan en wil genade schenken, zelfs aan de blindste, verhardste en gruwelijkste zondaar. En waarom zou Hij dit dan aan u niet kunnen of willen? Dit kan en wil Hij, doch alleen in de weg van ootmoed en geloof! De tollenaar strekt ons hier tot bewijs (Psalm 138 : 6): "Want, de Heere is hoog, nochtans ziet Hij de nederige aan, en de verhevene kent Hij van verre". Mocht gij u tot Hem wenden, om in die gepaste zielstoestand van ootmoed en geloof gebracht te worden; want ook dit moet de Heere u doen door Zijn Woord en Geest. Daar bad David om en de Heere wil het geroep der ellendigen horen. De dichter zegt tot de Heere, (Psalm 65 : 3): "Gij hoort het gebed; tot U zal alle vlees komen".

Zie dus, welk een opening voor arme zondaren; het is alsof de Heere met uitgebreide armen staat om hen te ontvangen. Och, stelt u toch in de weg. Komt getrouw onder de ernstige bediening des Woords; onderzoekt gestadig de Heilige Schrift; maakt getrouw gebruik van goede oude schrijvers; zoekt uw verkeer met ontdekte vromen, doch vooral komt veel in het verborgen op de knieën met de bede, dat de Heere die middelen wil zegenen ter uwer ontdekking, opdat ware zielsbehoefte aan de Heere Jezus geboren worde, om Hem te leren kennen en gelovig werkzaam met Hem te mogen worden. Gelooft het zeker, dat Hij een goedertieren God is, Die genade en ere zal geven, die in oprechtheid wandelen.

En gij, die in die weg met ernst werkzaam zijt en van tijd tot tijd bij afwisseling de bede van de tollenaar de uw mocht maken, zodat uw hart min of meer daar is, waarmede zich de mond voor des Heeren aangezicht uitspreekt, gij zijt in de rechte koers. In die weg laat de Heere Zich vinden. Mogelijk zegt ge, dat de toestand van de tollenaar u niet vreemd is en bedriegt gij u niet, dan kent gij daar wel wat van, maar de tollenaar ging af gerechtvaardigd, naar zijn huis (vers 14), d.w.z. hij ontving vergeving van zonden; hij werd vrij man voor de Heere; "doch ik", zegt ge, "ik ken die vrijmaking zo niet; ja ik heb op die tijd, wanneer ik zo wel eens werkzaam ben, een gemakkelijke toegang en ontmoet wel enige vrede, doch wanneer die toestand voorbij is, krijg ik mij zelf terug en ontwaar niet vrij te zijn, want ik gevoel dat mij dezelfde banden nog knellen. Daarom is het bij mij zeker geen goed werk; want dit heeft zo al jaren geduurd, en het blijft al door op een hoogte".

Zo gij waarlijk kennis hebt aan de praktijk van de tollenaar, zou ik niet durven zeggen, dat het bij u geen goed werk is. Dat gij uzelf weer terugkrijgt en de oude banden weer ontwaart en dat zulks bij u reeds van jaren dagtekent, kan zeer goed zijn. Zeer velen klaagden gelijk gij, en dit bleef zo tot even voor hun dood; doch de Heere gaf uitkomst, gelijk wij in Psalm 68 : 10 in de rijm zingen. "Wat is dan de oorzaak dat ik van de banden mij niet vrij gevoel? Immers, die gerechtvaardigd is, die heeft geen beschuldigers (Rom. 8 : 33), niemand kan hen veroordelen (vers 34), en dat vonnis ben ik uit mijn geweten niet kwijt!"

Dat bewijst evenmin, dat uw werk geen waarheid zou zijn! Weet dat de Rechter het genadig doodvonnis over de tollenaar in de hemel, dus geheel buiten hem, uitsprak. Wat anders is het, als hij daarvan de wetenschap bekomt. Zulks geschiedt door Woord en Geest, welke de belofte aan de ziel helder voorstellen en haar werkzaam make, zodat zij deze door het geloof omhelst en de verzekering bekomt, dat haar zonden om Christus wil vergeven zijn.

Dit is hetgeen de Heiland belooft aan die van Pergamus, (Openb. 2 : 11b). Hij zou aan de overwinnaars geven een witte keursteen. Zwarte stenen werden gebezigd in vierscharen, wanneer men de aangeklaagde schuldig bevond, doch witte steenen, wanneer zijn onschuld voor de Rechter bewezen was. Zo ook hier. De Heere Jezus belooft hun een witte keursteen, als bewijs dat Zijn borgtochtelijk werk op hen was overgedragen en zij Hem door 't geloof hadden omhelsd, zodat zij rechtvaardigheid Gods waren in Hem. Dit is de vrijverklaring in de vierschaar des hemels.

Doch hiermede is niet alles gezegd wat de overwinnaars hier beloofd wordt. De rechters legden de keursteen voor zich op de groene tafel, en wanneer dan de voorzitter hierdoor de stemmen had opgenomen, nam elke rechter zijn steen weer tot zich en bewaarde die; doch de Heiland belooft, dat Hij de witte keursteen de overwinnaar zal geven. En hierdoor verstaan doorgaans de godgeleerden die verzekering van de rechtvaardiging, waarom er ook in het antwoord op vraag 60 en 61 van de Heidelbergse Catechismus gezegd wordt: "zoverre ik zulke weldaad met gelovig hart aanneem en mij toeëigenen kan". En zo is het dan duidelijk, dat wanneer de verzekering nog niet aanwezig is, de beschuldigers aanhouden en

men de roemtaal des Apostels (Rom. 8 : 33, 34) onmogelijk kan voeren, evenmin als Barabas zich terstond in zijn vrijheid kon verheugen, ofschoon van het Gabbatha al het bevel tot zijn loslating gegeven was door de rechter Pilatus.

Deze weldaad is hun beloofd, en de Heere zal hun de zekerheid van de vergeving hunner zonden geven. De oorzaak, waarom velen van die tollenaars zo in het onzekere blijven, ligt geheel bij hen. Och, dat zij mochten blijven legeren in die werkzame toestand hunner ziel, als toen zij, door de nood gedreven, in waarheid hun stem tot de Heere richtten: "O God ! wees mij zondaar genadig !" Dat zij dit niet doen, is hun fout. Jakob zeide tot de man, die met hem worstelde: "ik zal U niet laten gaan tenzij Gij mij zegent!" ; doch velen gaan met de dageraad weg en ontberen zo de zegen.

De dageraad! Het is niet te betwisten, of de ziel, in tollenaarsgestalte voor haar rechter staande en het oog des geloofs slaande op de Middelaar, Die haar ontdekt is, wordt aangenaam aangedaan in die zoete geloofskennis van de Heiland! Mij dunkt dat de dichter het uitdrukt, (Psalm 34 : 6): "Zij hebben op Hem gezien, ja, Hem als een waterstroom aangelopen en hun aangezichten zijn niet beschaamd geworden". Zulks gaat doorgaans gepaard met veel aandoeningen des harten en dit geeft dan dikwijls aanleiding, dat men uit zijn geloofsoefeningen raakt en met de dageraad weggaat.

Vanzelf, dat als de toestand is gepasseerd en de ziel die aandoeningen niet meer heeft, de beschuldigers zich weer in het geweten doen horen! Ach, die aandoeningen verstommen hen niet, maar wel de gegronde verzekering, dat het God is Die hen rechtvaardigt, en dat het Christus is, Die gestorven en opgewekt is en ter rechterhand Gods zit. Dit stopt hun mond van aanklacht, beschuldiging en verdoemen.

Ge moet dus terug naar uwe tollenaarswerkzaamheden, en indien ge weer zo werkzaam mocht worden, dan moet ge God bidden dat Hij u daar houdt. Gij moet God de Heere door Zijn Geest in u laten werken (ziet het antwoord van den Heidelberger, Zondag 38) en die plaats niet verlaten! Davids behoefte was, dat God tot zijn ziel mocht zeggen: "Ik ben uw heil" (Psalm 35 : 3). Gave de Heere die aan u en mocht gij, met verlies van alles wat van u is, alleen het geloofsoog op de Heiland geslagen hebben en geloof oefenen; want zo gij niet gelooft, gij zult niet bevestigd worden.

Dit is de ervaring van des Heeren meer bevestigd volk. En dit blijft hun ervaring tot aan het einde.

Zeker ervaart dat volk, dat zij vrede bij God hebben, doch ook dat de vrede afwisselend is. Daar, waar dat volk van de Heere afdwaalt en niet in Zijn wegen wandelt, daar is een vredebreuk tussen hen en de Heere onvermijdelijk; nooit zal de Heere de zonden in Zijn volk verdragen! Aanstonds verbergt Hij Zijn aangezicht voor hen; onvrede openbaart zich aanstonds in de ziel en die onvrede blijft tot zij weer komt, waar wij de tollenaar ontmoeten, en zij door het geloof bij vernieuwing in het kleed van ootmoed gebruik maakt van de Heere Jezus Christus; want door Hem hebben zij de toeleiding tot de Vader (Rom. 5 : 2).

Uit bovenstaande blijkt, hoe wij te denken hebben over het wezen van het Christendom. Het is waar, dat het hemelhoog kan en mag roemen. Zulk een roemtaal voerde op waardige wijze de man van Tarsen, doch, die roemt, zegt hij, roeme in den Heere.

Neen, het kind Gods heeft geen grond van roem in zichzelf; zijn natuur blijft met alle gaven en genade onveranderlijk. Zij wordt, wanneer genade heerschappij voert, onderdrukt; dan ligt de natuur er onder, doch zij is in haar aard dezelfde. Die aard moet bestreden worden; want het bedenken des vleses zelf is vijandschap tegen God, dat zich der wet Gods nooit zal onderwerpen, want het kan ook niet.

Zal dus een Christen gaan roemen, dan past hem dit van ootmoed, waartoe Petrus vermaant: "zijt met ootmoed bekleed; God wederstaat de hovaardige, maar de nederige geeft Hij genade".

Het zaligmakend geloof hoor ik wel omschrijven in zijn vrijmoedigheid, die haar grond heeft in de welmenende uitnodiging Gods op het gebied van het genadeverbond aan zondaren, maar nimmer in zijn overmoed of brutaliteit. Het is niet brutaal, maar doet zijn bezitter van zichzelf getuigen: "ik ben stof", zoals Abraham; "ik ben geringer, dan al deze weldaden", zeide Jakob. "Wie ben ik, Heere, Heere en wat is mijn huis"! getuigde David. "Heere! ik ben niet waardig, dat Gij onder mijn dak zoudt inkomen", riep de hoofdman uit. "Ik ben een hond", was de taal der Kananese vrouw. Dit is en blijft de gulle erkentenis der gelovigen voor de Heere. En mogen zij het hoofd eens opheffen en roemen, zij doen dit door het geloof in hun Heiland, met Wie zij verenigd zijn en door Wie zij leven, lieven en loven.

En hoe hoger de lof is, die zij als priesters des Heeren de Heere toebrengen, hoe lager hun gedachten van zichzelf zijn, zodat de aangename geur der Evangelische boetvaardigheid bij gehele stromen hun uit 't

geslingerd wierookvat onder de lof aan de Heere tegen stroomt: "Niet ons, o Heere! niet ons, maar Uw Naam geef eer om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil".

Eindelijk, de tollenaarsbede blijft het kind Gods bij gedurende heel zijn leven; neen, hoe ouder hij wordt, hoe beter hij haar bidden kan. Nimmer ontvast hij die schoenen! Neen, hoe verder hij op de weg komt, hoe beter zij hem passen en naar zijn voeten gaan staan. Hoe ouder, hoe armer voor de Heere!

En geen wonder, want de kennis wast bij voortduur aan, ook zijn kennis in de verborgenheid zijns Heilands. En komt hij aan de eindpaal zijns levens, wat zal dan zijn laatste zielszucht zijn? Wat anders dan de tollenaarsbede: "O God! wees mij zondaar genadig"!

Want, in zichzelf aangemerkt, blijft hij het verbeuren, ofschoon het waar is, dat God hem altijd in de Borg aanziet: "Indien iemand", zegt Paulus, "in Christus is, die is een nieuw schepsel"; bij die is al het oude voorbijgegaan; daar is alles nieuw geworden.

Zo beschouwt en behandelt de Heere hem, doch hij zelf blijft steeds ook een blik werpen in zijn ellende en dit duurt tot hij de grote verwisseling zal ondergaan bij de dood, wanneer hij het sterfelijke en verderfelijke zal afleggen.

Dan zal hij aanlanden ter plaatse waar deze bede zal verwisseld worden met lof en dank! Daar zal de tollenaar enkel bewondering zijn en zich eeuwig verliezen in de rijkdom van Gods algenoegzaamheid; want daar zal zijn herhaalde bede, gedurende zijn leven gebeden, volkomen verhoord zijn; want de dood zal daar niet meer zijn, noch rouw, noch gekrijt, noch moeite, dewijl God alle tranen van hun ogen zal afwissen.

Amen.

NAZANG: Psalm 32 : 3.